

اکوتوریسم، گردشگری پاک

دکتر منوچهر امانی

یک زمین گلف متوسط در کشور تایلند به ۱/۵ تن کود و محصولات شیمیایی از انواع گوناگون در یک سال نیاز دارد و آب معادل مورد نیاز یک جمعیت ۶۰/۰۰۰ نفری از مردم محلی را مصرف می‌کند.

صنعت گردشگری در برخی نقاط موجب تخریب بناهایی با معماری محلی و جایگزین شدن آنها توسط ساخت و سازهای بتونی و برج‌ها و حتی جابجایی مردم بومی از سرزمین‌های اصلی آنان گشته است.

صنعت گردشگری به طور عمومی با افزایش مصرف‌گرایی (نوشابه و)، تولید زباله (مواد پلاستیکی و)، دیگر آلاینده‌ها و آلودگی‌ها، عدم احترام به محیط زیست و فرهنگ مردم و جوامع محلی همراه بوده است.

همین بار منفی «گردشگری فله‌ای» بود که موجب شد تا از سه دهه پیش، دست‌اندرکاران به فکر چاره‌جویی بیافتند و یک رویکرد نو را به عنوان جایگزین بهینه جستجو کنند. این‌گونه بود که «اکوتوریسم» یا «گردشگری سبز» یا «گردشگری پاک» متولد شد. تاکنون در منابع خارجی، به صورتی بسیار گسترده در خصوص اکوتوریسم نوشته شده است. اما به دلیل متنوع بودن فعالیت‌های گردشگری و تفاوت در شرایط و «نگاه»، مفهوم و تعریف واحدی برای آن ارائه نشده است. با یک جمع‌بندی ساده می‌توان چنین خلاصه کرد که در سال‌های نخست در

صنعت گردشگری در حال حاضر یک از بزرگترین فعالیت‌های صنعتی دنیاست. "سازمان جهانی گردشگری" یا "WTO" (۲۰۰۲)، تعداد کل گردشگران را در سال ۲۰۰۰ نزدیک به ۷۰۰ میلیون نفر تخمین زده و پیش‌بینی می‌کند که این تعداد در سال ۲۰۱۰ به یک میلیارد نفر و در سال ۲۰۲۰ به بیش از ۱/۶ میلیارد نفر در سال می‌رسد.

علل این امر افزایش جمعیت، بالا رفتن سطح زندگی، طولانی‌تر شدن دوره استراحت، افزایش و آسان‌تر شدن جابجایی ذکر شده‌اند.

اما صنعت گردشگری در مقابل اثرات مثبت اقتصادی که دارد، چنانچه به صورت «فله‌ای» اجرا شود، می‌تواند بار منفی قابل ملاحظه‌ای را از جنبه‌های زیست‌محیطی و اجتماعی برای یک کشور و یا یک محل به همراه داشته باشد، به طوری که ترازنامه در نهایت غیرقابل قبول باشد.

بررسی‌ها نشان می‌دهد که ۸۰ درصد درآمدهای گردشگری به صندوق شرکت‌های حمل‌ونقل هوایی، آژانس‌های مسافرتی، هتل‌ها و دیگر شرکت‌های بین‌المللی سرازیر می‌شود.

توسعه «گردشگری فله‌ای» در کشورهای در حال توسعه به طور عمومی تغییر کاربری اراضی زراعی به ویلا سازی‌ها، شهرک‌ها و مجتمع‌های گردشگری و هتل‌ها را در ازا کاهش تولید در پی داشته است.

پیش‌بینی می‌شود، در سال ۲۰۱۵ نیمی از تخریب سالیانه لایه "اوزن" به حمل‌ونقل هوایی مربوط خواهد بود. برای کشور فرانسه که با ۷۰ میلیون گردشگر در سال جایگاه نخست جهانی قرار دارد، زمزمه می‌شود که سهم قابل ملاحظه‌ای را از نظر بازگشت دادن گاز CO₂ به جو بر عهده دارد و بنابراین باید خسارت آن را جبران کند.

بررسی‌ها نشان می‌دهد که ۸۰ درصد درآمدهای گردشگری به صندوق شرکت‌های حمل‌ونقل هوایی، آژانس‌های مسافرتی، هتل‌ها و دیگر شرکت‌های بین‌المللی سرازیر می‌شود.

عنوان راهنما، کرایه مسکن و اسب، اداره رستوران، فروش تولیدات کشاورزی و دیگر مایحتاج، فروش صنایع دستی و هنری و...

– تشویق به سرمایه‌گذاری در سرزمین‌های کوهستانی جدا مانده، محرومیت غذایی و فقرزدایی از مردم جوامع محلی و روستاها.

– ایجاد زیرساخت‌ها، توسعه ارتباطات و امکان دسترسی به اطلاعات برای مردم و جوامع محلی و روستاهای محروم.

تعریف-مشخصات

هر چند که در خصوص تعریف و نامگذاری واحد برای «اکوتوریسم» هنوز هم مشکلاتی وجود دارد، اما تعریفی جامع برای «اکوتوریسم» باید از جنبه‌های سه‌گانه علمی، اجتماعی و اقتصادی بر محورهای اساسی زیر تاکید داشته باشد:

الف) علمی:

– شناخت درست و مورد توجه قراردادن ظرفیت طبیعی اکوسیستم‌ها برای تضمین هر چه بهتر حفاظت، بازسازی و یک تولید بهینه پایدار آنها.

– حفاظت از میراث طبیعی، فرهنگی و مذهبی در عرصه‌های گردشگری.

– با ارزش کردن میراث با اطلاع رسانی، فرهنگ‌سازی و آموزش دایمی به مردم و جوامع محلی و همچنین به گردشگران.

ب) اجتماعی:

– شناخت و احترام به نقش بسیار پراهمیت مردم و جوامع محلی و مشارکت دادن آنان در تصمیم‌گیری‌ها، برنامه‌ریزی‌ها و اجرای پروژه‌ها.

– احترام به ساختارهای اجتماعی، فرهنگی، سنتی، آداب و رسوم و روش زندگی مردم و جوامع محلی.

– احترام به نیازهای معیشتی و وابستگی‌های مردم و جوامع محلی به جنگل، عرصه‌ها و منابع جنگلی.

– تبادل مثبت فرهنگی بین گردشگران و مردم جوامع محلی میزبان و ترویج فرهنگ حفاظت از میراث طبیعی و فرهنگی بین گردشگران مهمان و میزبان.

– اعتلای کیفیت زندگی و آگاهی‌های علمی مردم و جوامع محلی.

ج) اقتصادی:

– در آمدزایی برای مردم و جوامع محلی و تقسیم عادلانه درآمدها.

– اختصاص دادن سهمی از درآمدها برای مدیریت و حفاظت از میراث.

– اقتصادی کردن «اکوتوریسم» برای سازمان‌دهندگان

مقایسه با «گردشگری فرهنگی» در واقع به طور عمده «شهری»، اکوتوریسم به آن بخش از گردشگری اطلاق می‌شود که برای استفاده و کشف جاذبه‌های طبیعت، در بیشه‌زارها، کنار رودخانه‌ها و نهرها، به عبارتی در «دامان طبیعت» متمرکز بود. لذا آن را «گردشگری در طبیعت» یا «طبیعت‌گردی نامیدند».

اما در سال‌های بعد که بررسی روی موضوع پیشرفت بیشتری داشت و رعایت ملاحظات زیست‌محیطی در کلیه فعالیت‌ها بیش از پیش مورد توجه و تاکید قرار گرفت، به منظور وارد کردن این اصل در فعالیت‌های گردشگری و برای کاستن و یا به حداقل رساندن بار منفی زیست‌محیطی و اجتماعی آن «به شرحی که اشاره شد»، بیشتر دست‌اندرکاران روی مفهوم «گردشگری سبز» یا «گردشگری پاک» برای اکوتوریسم به توافق رسیدند. صفت «سبز» یا «پاک» یک مفهوم محدود و معین ندارد، بلکه با توجه به شرایط، نیازها و میزان پیشرفت در رعایت اصول حفاظت از محیط زیست و توسعه پایدار، در یک دامنه وسیع متغیر است. حد غایی آن می‌تواند علاوه بر اصول مشترک چون رعایت حفاظت از میراث‌ها و ذخایر طبیعی و احترام به فرهنگ مردم محلی و ...، روی برخی از قواعد زیست‌محیطی پیشرفته، چون استفاده از وسایل حمل و نقل پاک،

باز یافت زباله، بکارگیری انرژی‌های تجدید شونده و نو، صرفه‌جویی و عدم مصرف‌گرایی و غیره نیز تاکید داشته باشد. شاید حد غایی را بتوان چنین توصیف کرد: «یک گردشگری در طبیعت که اثری به جز جای پا، یا حتی جای پای نیز از خود باقی نگذارد»

همیشه باید توجه داشته باشیم که «یک گردشگری کنترل نشده موجب تخریب محیط‌زیست، جامعه و همان منابعی می‌شود که گردشگری روی آنها بنا شده است».

فرضیه

در کشور ما، در حال حاضر فرار از شهر، این «جزیره گرم و آلوده» و پناه بردن به طبیعت بیش از حد گسترش یافته، به طوری که در بیش از نیمی از سال و آن هم در دوره آسیب‌پذیری حداکثر، اغلب عرصه‌های طبیعی با فشار «فزونی گردشگران داخلی» مواجه هستند. متأسفانه به دلیل عدم آشنایی با فرهنگ حفاظت از محیط زیست و یا عدم رعایت آن، به طور عمومی خسارت جبران‌ناپذیری بر این عرصه‌ها وارد می‌شود.

بنابراین لازم است تا تصمیم‌گیرندگان و برنامه‌ریزان با برجسته کردن نقاط قوت اکوتوریسم و به ویژه با تاکید روی مفاهیم «گردشگری پاک» به جای پرداختن به ضرورت توسعه گردشگری، در اولویت اول، برای سامان‌دهی و اصلاح وضعیت فعلی، یعنی «گردشگری بی‌قاعده» با اجرای طرح‌های «مدل» یا «نمونه» اقدام کنند.

همیشه باید توجه داشته باشیم که «یک گردشگری کنترل نشده موجب تخریب محیط‌زیست، جامعه و همان منابعی می‌شود که گردشگری روی آنها بنا شده است». برعکس چنانچه به درستی برنامه‌ریزی و مدیریت شود، اثرات مثبت اقتصادی قابل ملاحظه‌ای برای مردم و جوامع محلی میزبان دارد، چون ابزاری موثر در جهت کاستن از فقر و توسعه جامع و پایدار روستاها و سرزمین‌های روستایی عمل می‌کند و در عین حال حفاظت از میراث فرهنگی و طبیعی و فرهنگی را در پی خواهد داشت.

اهداف:

می‌توانند در چهار محور زیر خلاصه شوند:

– اعتلای هویت بالقوه طبیعی و فرهنگی سرزمین‌ها و کشف غنای زیبایی و منظری و حفاظت از آن‌ها.

– در آمدزایی جایگزین برای مردم روستایی میزبان، از طریق اشتغال، از جمله به

آن و در عین حال توجه دقیق به حصول نتایج مثبت حفاظتی و حمایتی از اجرای پروژه‌ها.

مشخصات «اکوتوریسم» از جنبه های گوناگون در شکل های ۲۳-۲۱ خلاصه شده‌اند. اشاره به جملات قصار زیر نیز مفید خواهد بود:

«اکوتوریسم» با یک تیر دو نشان می‌زند:

- استفاده از غنای محیط زیست و درآمدزایی برای مردم و جوامع محلی.

- حفاظت از این غنا به دلیل درآمدزایی که دارد.

طبیعت و فرهنگ دو کالایی هستند که در «اکوتوریسم» عرضه می‌شوند. این هر دو کالا به مردم تعلق دارند. پس مردم باید در عرضه آنها مشارکت داشته باشند و از منافع حاصل سود برند.

اجرای هوشمندانه «اکوتوریسم» می‌تواند به یک رویکرد پایدار در مقابله با تخریب منابع طبیعی و حفاظت از تنوع زیستی توسط مردم و جوامع محلی تبدیل شود.

آن عرصه‌هایی که غنای فرهنگی و تعادل اکوسیستم‌های خود را به خوبی حفظ کنند، از شانس بیشتری برای جذب گردشگران برخوردارند.

«اکوتوریسم» به سرمایه‌گذاری قابل ملاحظه نیاز ندارد. سرمایه آن طبیعت، جنگل‌ها، بیشه‌ها، مزارع، آبشارها، دریاچه‌ها، تالاب‌ها، رودخانه‌ها، نه‌رها و مناظر زیبا و ابزار آن چادر، خانه روستایی، چهارپایه، راه پیاده رو و ... می‌باشد.

«اکوتوریسم» به طرق زیر موجب حفاظت از میراث طبیعی می‌شود:

- با داشتن مزایای اقتصادی برای مردم و جوامع محلی میزبان، همچنین برای ارگانها و سازمان‌های متولی حفاظت از میراث طبیعی.

- با انتقال به طور غیرمستقیم فرهنگ حفاظت از میراث طبیعی و فرهنگی به گردشگران مهمان و به میزبانان. «اکوتوریسم» نقش آموزشی و ترویجی دارد.

«اکوتوریسم» یعنی کلیه انواع شکل‌های گردشگری که در طبیعت صورت می‌گیرد. هدف گردشگران تماشای مناظر و کنجکاوای در طبیعت، مشاهده تنوع زیستی (فون، فلور)، آشنا شدن با فرهنگ، سنن، آداب و رسوم حاکم بر نواحی طبیعی است. «اکوتوریسم» یعنی نزدیکی مردمان شهری و روستایی در یک فضای مهربان و باصفا.

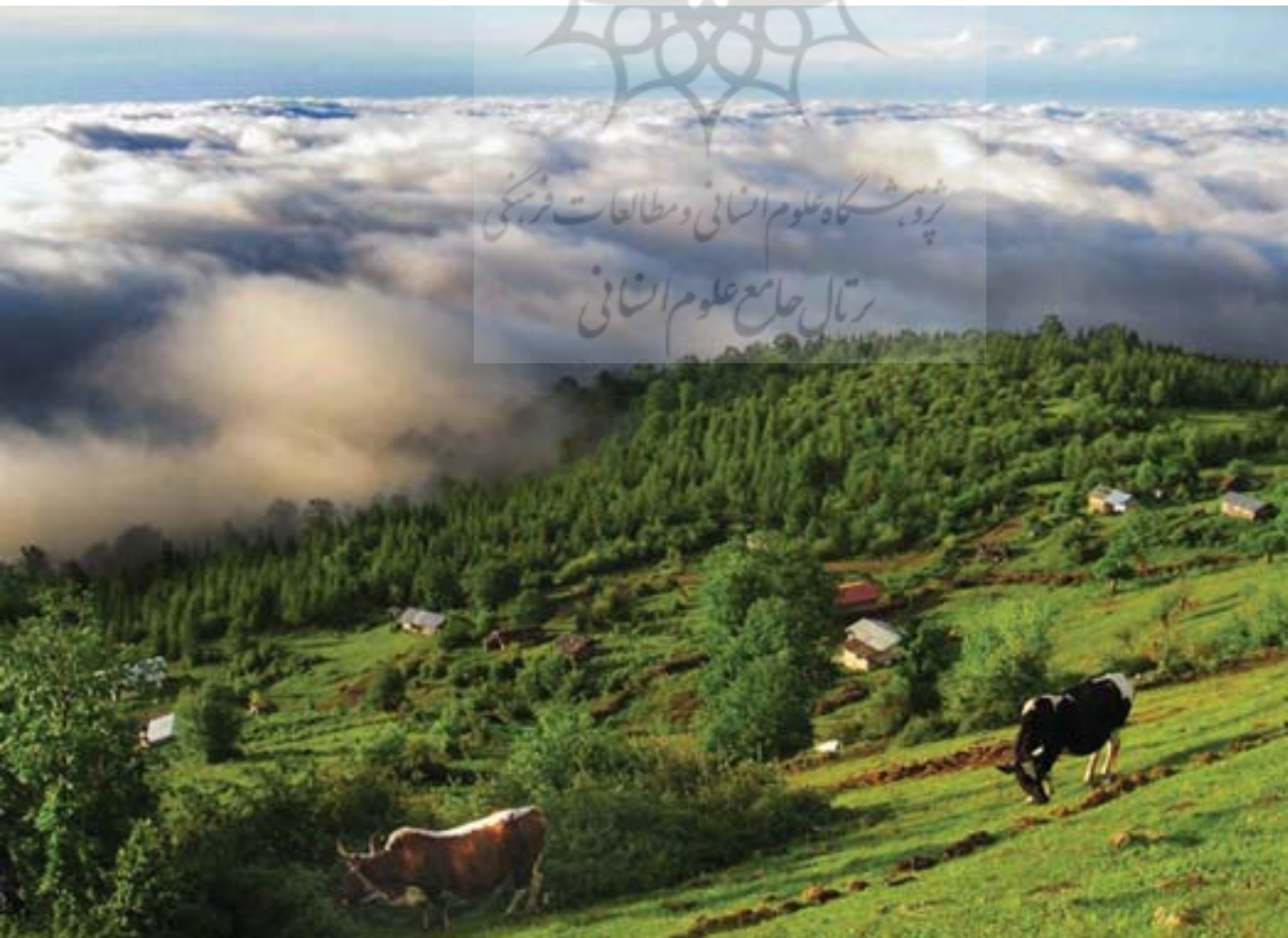
«اکوتوریسم» برخلاف «گردشگری فرهنگی» به فقط یک‌بار در یک محل محدود نمی‌شود، بلکه به‌طور مکرر انجام می‌گیرد.

موانع و مشکلات

«اکوتوریسم» یک «گردشگری زیست محیطی» در واقع «موتور توسعه پایدار» یا یک «گردشگری توسعه پایدار» است. اما اجرای «اکوتوریسم» و تحقق اهداف آن می‌تواند با موانع و مشکلات عدیده‌ای مواجه شود:

«ایجاد تعادل بین حفاظت از میراث طبیعی و فرهنگی با بار مثبت و گردشگری با بار منفی، برای محیط زیست موضوع ظریفی است».

این موانع و مشکلات و همچنین تدابیر لازم برای کاستن از اثرات آن «به ویژه زیست محیطی» به ترتیب در شکل‌های ۲۴ و ۲۵ خلاصه شده‌اند.

تهیه و اجرای پروژه «مدل» یا «نمونه»-ابزار

ارجح است تا همیشه رویکرد «گردشگری پاک مشارکتی» (با مشارکت مردم و جوامع محلی) اساس باشد. به همین منظور راهنمای مراحل و محورها برای تهیه پروژه «گردشگری پاک مشارکتی» در شکل ۲۶ ارائه شده است. رعایت توصیه‌ها و نکات زیر مورد تاکید قرار می‌گیرد:

- سرمایه‌گذاری بخش خصوصی به عنوان شریک برای مردم و جوامع محلی و یا اختصاص درصدی از منافع به «شورای روستا» می‌تواند استقبال و تجربه شود.
- شناخت‌ها، بررسی‌ها، «ترکیب و تلفیق» و ارزیابی ظرفیت‌ها به صورتی دقیق و توسط کارشناسان مطلع و معتقد به اصول توسعه پایدار، جامع‌نگر و آشنا با مسائل زیست محیطی روز و با شناخت کافی از اصول و مشخصات «گردشگری پاک» انجام گیرند.

- امکان افزایش جاذبه‌های گردشگری با بکارگیری راهکارهای زیر مورد توجه قرار گیرد:

- حمایت از منظرهای حساس یا جالب، اصلاح منظر و منظرسازی، رفع نقاط کور.
- تاکید بر انجام احتیاط‌های لازم در برش‌ها و اقدامات احیا و توسعه جنگل، از نظر عدم وارد کردن خسارت بر منظر، بر عکس کوشش برای استفاده از این فرصت‌ها

جهت افزایش کیفیت منظر.

- در نظر گرفتن نواحی حفاظت از «تنوع زیستی» (فون و فلور) و نقاط «مشاهده و نظاره‌گری» به منظور «گردشگری تنوع زیستی».

- توجه به احیای سنن، آداب، رسوم، «دانش بومی» همچنین صنایع سنتی، دستی و هنری محلی، متنوع کردن ظرفیت‌های گردشگری و اعتلای کیفیت امکانات و تاسیسات.

- ایجاد موزه، نمایشگاه، سالن نمایش و

- برگزاری کارناوال‌ها، جشن‌ها، فستیوال‌ها، سمینارها، مسابقات و

- مدیریت ریسک و انجام اقدامات پیشگیری، از جمله آبخیزداری با رعایت اولویت‌ها، برای حفظ و تامین ایمنی گردشگران در مسیر جاده‌ها، پیاده‌روها، توقفگاه‌ها، محل‌های اسکان، روستاهای «نمونه» و...

- عدم پذیرش گردشگران عادی در جنگل‌های طبیعی بکر و با ارزش (به عنوان مثال: جنگلهای راش در شمال کشور)، مگر گردشگران علمی.

- پذیرش گردشگران از اطراف‌گاه‌های حاشیه جاده‌ها، در روستاهای «نمونه»، در بیلاق و در دشت.

- مورد توجه قراردادن انواع گردشگری‌ها، مانند: گردشگری روستایی، گردشگری مزرعه، گردشگری‌های ورزشی (اسکی، سنگ‌نوردی، پیاده‌روی و ...). تنوع زیستی گردشگری فرهنگی، تاریخی و.....، به عنوان زیرپروژه، به منظور هدایت گردشگران به سمت بیرون جنگل و در عین حال متنوع کردن درآمدها.

- حتی‌الامکان برنامه‌ریزی برای اسکان گردشگران با اتکا بر امکانات، محلی و در خانه‌های روستایی که برای همین منظور، کمی دورتر از روستا در نظر گرفته می‌شوند، به اصطلاح.

- استفاده از مصالح و معماری محلی و هنری برای کلیه ساخت و سازها و تاسیسات.

- زیباسازی محوطه‌های محل اسکان، رستوران‌ها و دیگر تاسیسات با استفاده از گل‌کاری و گل‌آرایی.

- جداسازی در مبدا و بازیافت زباله‌های گردشگری و روستایی و آب مصرف شده.

- استفاده از «انرژی‌های تجدید شونده و نو» (بیوماس، بیوگاز، خورشیدی و ...).

- سامان‌دهی «نقاط آب» (آبشارها، چشمه‌ها، نهرها، برکه‌ها و ...)

«اکوتوریسم» به مفهوم «گردشگری پاک» می‌تواند چون موتوری قوی در مسیر توسعه جامع و پایدار روستا موجب حرکتی بزرگ به پیش شود.

- ایجاد و یا اصلاح مراکز بهداشتی و درمانی در روستاها.
- پیش‌بینی قوانین و مقررات برای جلوگیری از تجاوزات و تملک عرصه‌های منابع ملی و تدابیر لازم برای بیمه گردشگران و تضمین ایمنی آنان.

- پیش‌بینی تابلوها و علائم آگاه‌کننده و هشدار دهنده.
- ایجاد یا توسعه مراکز مخابراتی و پیش‌بینی سایت اینترنتی برای معرفی پروژه‌ها.

- پیش‌بینی ساختار و نیروی انسانی لازم:

- «کمیته محلی گردشگری»

- «کمیته‌های روستایی در «روستاهای «نمونه»

- آموزش «کمیته محلی» و «راهنمایان گردشگری» در زمینه‌های زبان، توسعه پایدار، محیط‌زیست، اکوتوریسم، شناخت اکوسیستم‌ها، منظر، فرهنگ و تمدن، علوم طبیعی، بیولوژی، (فون و فلور)، امکانات و تاسیسات گردشگری، صنایع دستی و هنری، مدیریت، سازمان، تشکیلات و

در چارچوب ۵ به عنوان «نمونه» یک برنامه‌ریزی جامع «اکوتوریسم» یا «گردشگری پاک» برای حوضه آبخیز ۳۰ از جنگل‌های شمال (صفاورد-رامسر) ارائه شده

گردشگری مسئولانه، محترم شمردن طبیعت، کم‌مصرف، کم‌زیان و پایدار را سرمشق خود سازند و در عین حال برای نظارت بر اجرای درست اصول اکوتوریسم مشارکت فعالانه داشته باشند. همیشه باید توجه داشته باشیم که در وهله نخست گردشگران داخلی ما مهمترین سرمایه گردشگری برای توسعه محلی هستند.

تاکید بر اصول زیر مفید خواهد بود:

ملزم شدن به رعایت اصول توسعه پایدار در گردشگری چون برای دیگر فعالیت‌ها، موجب ایجاد انگیزه، خلاقیت، نوگرایی و در نهایت اشتغال‌زایی با کمترین هزینه و کمترین سرمایه‌گذاری می‌شود.

اکوتوریسم یک هنر مسافرت برای گردشگری با این طرز فکر غالب است که دیگران، مردم و جوامع محلی و روستایی را دیدار کنیم، روش زندگی آنان را درک نمائیم و به آن احترام گذاریم. با این مشغله فکری دائمی که

است. (ترکیب و تلفیق)، «ناحیه بندی تلفیقی» (تلفیق ملاحظات زیست‌محیطی، اجتماعی، اقتصادی) و تنوع «زیر-پروژه‌ها» که با شرایط این حوزه سازگارند و به ویژه حتی‌الامکان هدایت و متمرکز کردن گردشگران در بیرون و حاشیه جنگل و از جمله در روستاها، از مشخصه‌های بارز این «مدل» است که با کلیه مبانی ارائه شده در مقاله انطباق دارد.

«اجرا کنیم تا بیاموزیم»

به علاوه این «مدل» نمایشی از خصوصیت «چند دیسپلینه»، «فرابخشی» و «افقی» بودن برنامه‌ریزی در اکوتوریسم و همچنین ضرورت هماهنگی سخت و ظریف در این بخش می‌باشد.

نتیجه گیری

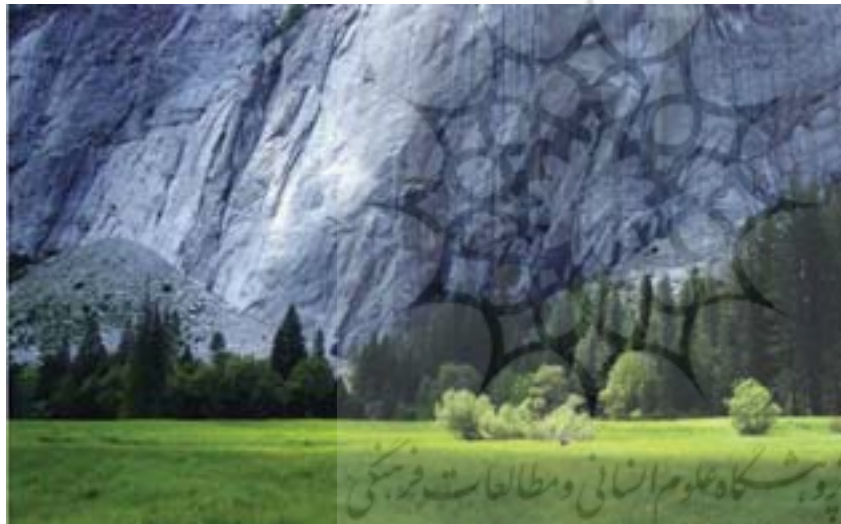
لازم به تاکید نیست که سرزمین پهناور ما «سرزمینهای شهری و روستایی» از ظرفیت‌های بالا برای انواع گردشگری، شامل: فرهنگی، علمی، آموزشی، مزرعه، روستایی، تنوع زیستی، صید، شکار، اسب‌سواری، پیاده‌روی، کوه و سنگ‌نوردی، اسکی، قایقرانی در دریا، دریاچه، رودخانه و مرداب و بالاخره گردشگری در جنگل و کوهستان برخوردار است. کشور ما از نظر برخورداری از ظرفیت‌های گردشگری یکی از ده کشور نخست جهان است.

اگر اکوتوریسم را «گردشگری در طبیعت» یا طبیعت‌گردی معنی کنیم، بخش قابل ملاحظه‌ای از فعالیت‌های گردشگری برشمرده را و اگر «گردشگری پاک» تفسیر نماییم، تمامی آنها را پوشش می‌دهد که بر گستردگی و اهمیت این مبحث دلالت دارد.

در قدم نخست لازم است تا همه دست‌اندرکاران در مورد یک تعریف جامع توافق کنند. در قدم دوم، پذیرش اکوتوریسم باید به خواست و میل سیاسی تبدیل شود که برای همگانی شدن و کیفیت آن نقش حیاتی دارد.

برقراری یک سازوکار ملی که موجب ایجاد هماهنگی بین بخش‌های مختلف و کلیه دست‌اندرکاران و ذی‌مدخلان در امر اکوتوریسم» (مستولان در سطح ملی و محلی، آژانس‌های گردشگری و حمل‌ونقل، جوامع محلی، تشکلهای ...). گردد، امری بسیار ضروری است. حرکت بعدی این است که سهم در خور و شایسته‌ای برای اکوتوریسم در تحقیقات، آموزش و اجرا در نظر بگیریم.

«اکوتوریسم» به مفهوم «گردشگری پاک» می‌تواند چون موتور قوی در مسیر توسعه جامع و پایدار روستا موجب حرکتی بزرگ به پیش شود. برای بسترسازی و آموزش عمومی، رسانه‌ها چون دیگر موارد نقش اساسی را بر عهده دارند. نقش کلیدی بعدی در دست برنامه‌ریزان و مدیران است، که باید حفاظت از میراث طبیعی، مصنوعی و فرهنگی، برنامه‌ریزی جامع استفاده از سرزمین‌ها، مدیریت جامع یا چند منظوره جنگل‌ها، کشاورزی پایدار، بر پایه اکولوژی و بیولوژی و چند منظوره، صرفه‌جویی در مصرف منابع، بازیافت زباله، استفاده از انرژی‌های تجدیدپذیر و نو را به عنوان محورهای اساسی در برنامه‌ریزی قرار دهند. سرانجام نقش نهایی را مصرف کنندگان، یعنی گردشگران دارند، که باید اجرای یک

همیشه باید به یک گردشگری درآمد دهنده اندیشید. اما این گردشگری باید در ضمن از نظر زیست محیطی پایدار و از نظر اجتماعی عادلانه باشد

کمترین اختلال ممکن را در اکوسیستم‌های طبیعی، اجتماعی و اقتصادی محلی وارد نسازیم.

همیشه باید به یک گردشگری درآمد دهنده اندیشید. اما این گردشگری باید در ضمن از نظر زیست محیطی پایدار و از نظر اجتماعی عادلانه باشد. گردشگری فعالیتی است که رشد اقتصادی در آن بسیار سریع‌تر از دیگر فعالیت‌هاست.

مردم جوامع محلی مهمترین ارکان برنامه‌ریزی و اتخاذ تصمیمات در امر اکوتوریسم هستند. بنابراین باید همیشه مورد مشورت قرار گیرند: مشورت، تصمیم‌گیری، اقدام ساز و کارهای مشورتی باید برای کلیه دست‌اندرکاران محلی غیرمحلی به طور روشن تشریح شوند. مردم و جوامع محلی می‌توانند در تهیه، اجرا و حتی پیگیری و ارزیابی پروژه‌های اکوتوریسم مشارکت داشته باشند «گردشگری پاک مشارکتی».

زیرساخت‌های پروژه‌های اکوتوریسم باید با رعایت کامل ملاحظات زیست محیطی، برای گردشگران مغایرت داشته باشند.

لازم است برای حفاظت از نواحی حساس، ذخایر جالب، تنوع زیستی و منظر، همچنین جلوگیری از تجاوزات و تملک عرصه‌های منابع ملی تدابیر ویژه و لازم اندیشید و به درستی اجرا کرد. اما، در همه حال حقوق سنتی و بومی مرتبط با گردشگری باید محترم شمرده شوند.

در نظر گرفتن مالیات گردشگری به منظور تامین بخشی از هزینه‌های حفاظت از میراث، امری اجتناب‌ناپذیر است. اکوتوریسم اگر نه چون یک اقتصاد کلان ارزیابی شود.

اکوتوریسم نباید تحت یک ضابطه ثابت برای کلیه شرایط اجرا شود. توسعه اکوتوریسم فقط وقتی پایدار خواهد بود که به صورتی اصولی و متفکرانه با شرایط محلی منطبق گردد.

قوانین و مقررات از ابزار بسیار مهم برای موفقیت در اجرای اکوتوریسم هستند. به عنوان «نمونه» مقررات اکوتوریسم در گویان ضمیمه می‌باشد. (چارچوب ۶)

یک پیگیری و ارزیابی پروژه در دست اجرا همیشه ضروری است، تا به تصحیح مسیر در سیاستگذاری و روش‌های مدیریت و افزایش کیفیت اکوتوریسم منجر گردد. لازم است تا ابزار مورد نیاز «معیارها»، «شاخص‌ها»، «نرم‌ها» یا «میزان‌ها» پیش‌بینی و فرایند مربوطه آموزش داده شوند، مطالعات و تحقیقات اکوتوریسم می‌تواند در مورد

عناوین زیر انجام گیرد:

- ارزیابی بازار اکوتوریسم از نظر حجم و رشد.

- مکان‌یابی مهم‌ترین مراکز اکوتوریسم.

- امکانات و تاسیسات اکوتوریسم.

- شناخت مسائل مرتبط با اکوتوریسم و عوامل بهبود وضعیت.

- ارزیابی اثرات اجرای اکوتوریسم روی مردم و جوامع محلی.

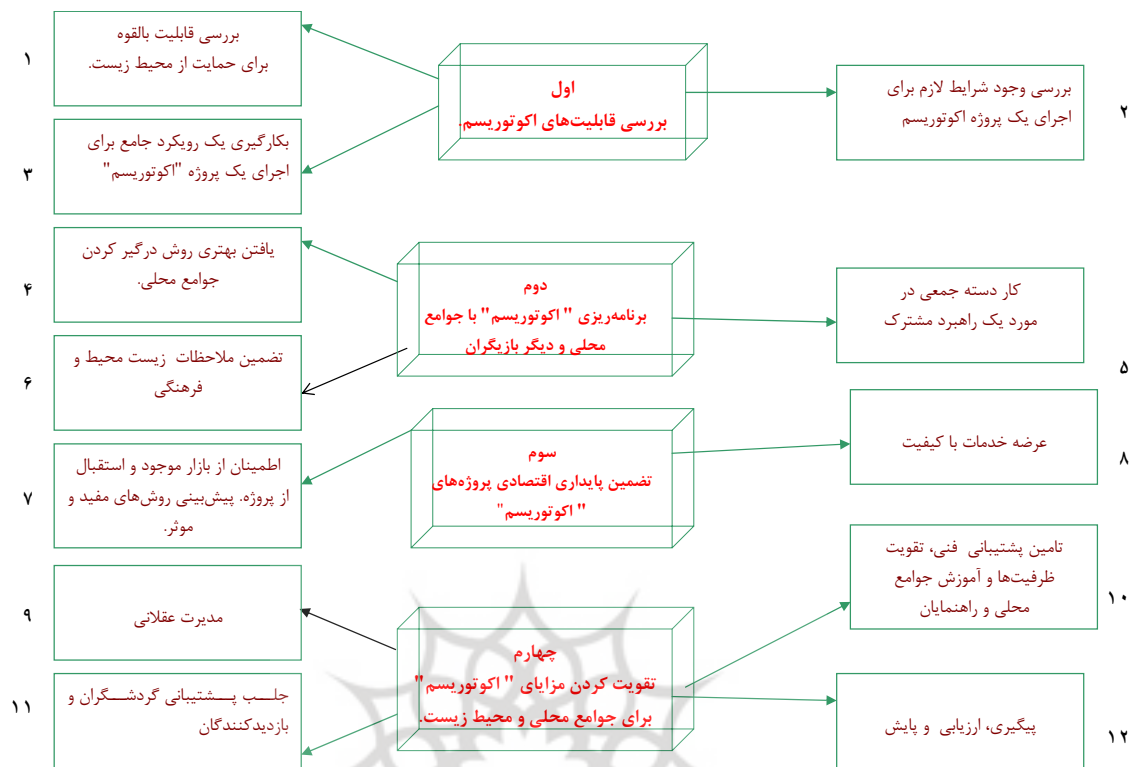
- ارزیابی اثرات زیست محیطی اجرای اکوتوریسم.

ضرورت ارتباط و همکاری و تبادل دانش و تجربه

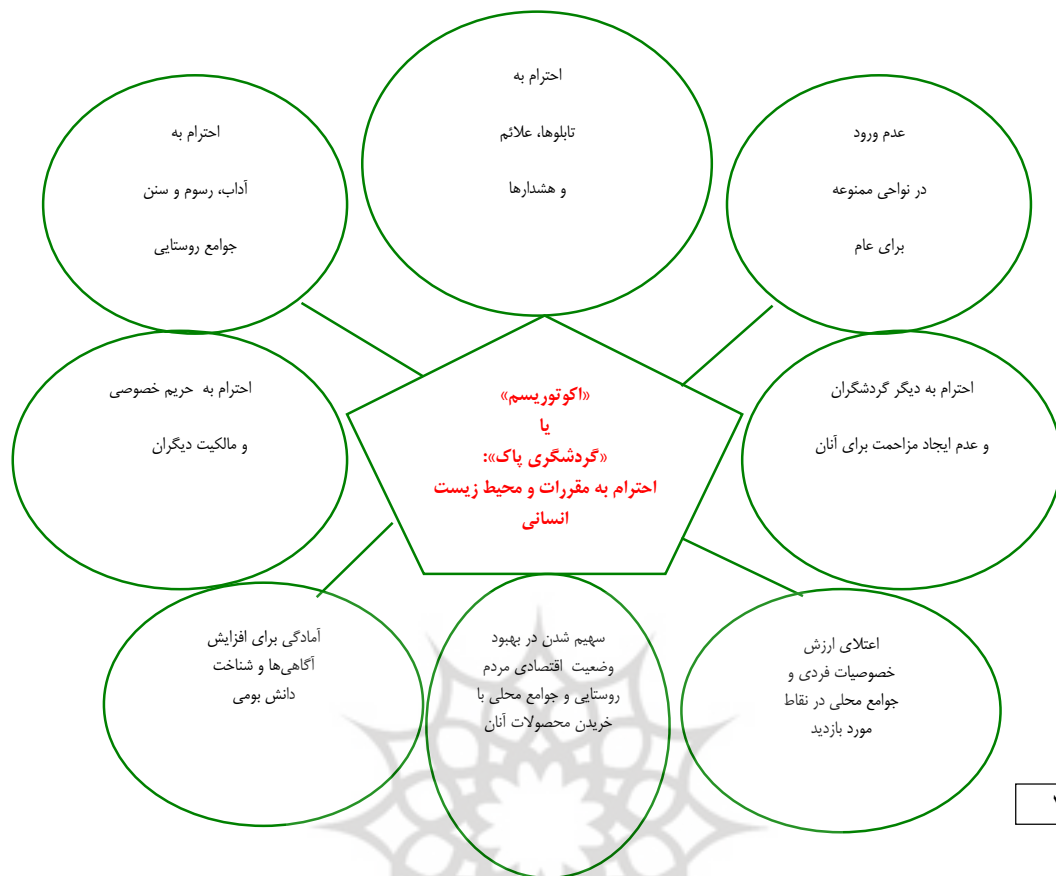
با پروژه‌های مشابه در دیگر کشورها و همچنین جلب کمک‌های ارگان‌های بین‌المللی ذیربط.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
رتال جامع علوم انسانی

شکل ۲۱

شکل ۲۲

شکل ۲۳

شکل ۲۴

شکل ۲۵